

Korte opdracht: De kunst van het leesplezier

Komt uit Project: De verhalenverteller

Literatuur

Verhalen, Groep 7-8

Deze korte opdracht is een eerbetoon aan de Haagse schrijver Tonke Dragt. Tonke was ook juf. Een tekenjuf. Ze vond het moeilijk orde te houden, dus vertelde ze verhalen die zij zelf verzon. Later ging ze die ook opschrijven en zo werd ze een groot kinderboekenschrijver. Laat de leerlingen als sterren schrijven en schitteren, geïnspireerd op de verhalenbundel *Als de sterren zingen!*

Opdracht

We beginnen met een algemene oriëntatie. Een kennismaking met Tonke Dragt en wat haar inspiratiebronnen waren.

De opdracht kan vervolgens op drie manieren worden uitgevoerd:

- Het schrijven van een kort verhaal dat is geïnspireerd op het verhaal *Twee rode tulpen* (blz. 11).
- Het schrijven van een kort verhaal dat is geïnspireerd op het verhaal *De doos van Ibrahim* (blz. 37).
- Het maken van een illustratie.

Hulp nodig? CultuurSchakel bieden kosteloos de ondersteuning van een expert aan.

Tijdsindicatie: ca. 1 uur voorbereiding, plus een aantal lesuren naar keuze voor het schrijven van een goed verhaal en/of het maken van een illustratie.

Benodigdheden

- Video jeugdjournaal: *Schrijfster Tonke Dragt van 'De brief voor de koning'is overleden*
- *Informatie over Tonke Dragt* op de website van uitgeverij leopold
- Interview met Matthijs van Nieuwkerk
- Tonke Dracht Blij met ABC
- *Als de sterren zingen* Tonke Dragt, Uitgeverij Leopold

Op weg naar een verhaal

1. Wie is Tonke Dragt?
Laat het boek *Als de sterren zingen* zien. Bespreek met de leerlingen dat de Haagse schrijver Tonke Dragt heel veel fantasie had en haar verhalen opschreef en er prachtige tekeningen bij maakte.

Tonke werd geboren in Nederlands-Indië en kwam op haar 15e naar Den Haag. Ze is overleden op 12 juli 2024. Zie het nieuwsitem hierover op *het jeugdjournaal.* van Tonke Dragt was een tekenlerares. Ze kon niet goed orde houden en daarom begon ze, na het uitdelen van de tekenspullen, zelfverzonnen verhalen te vertellen. Meer info vind je op de site van uitgeverij Leopold.

Optioneel:

Bekijk en bespreek (een deel van) onderstaande interviews met Tonke Dragt. Zij geeft nauwelijks interviews, maar maakte een paar keer een uitzondering.

- Interview met Matthijs van Nieuwkerk
- Interview ter ere van het verschijnen van haar bundel ABC in 2013

2. Houd een klassengesprek over het thema ‘inspiratie’ aan de hand van onderstaande vragen:

- Fantaseer je wel eens, en wat voor verhalen verzin je dan?
- Hoe kom je op een idee voor een verhaal dat je verzint?

- Waarom vertellen of schrijven mensen verhalen?
- Is het belangrijk dat er verhalen verteld worden? Waarom denk je dat?

De schrijfopdrachten

Maak een keuze uit de onderstaande mogelijkheden.

Keuze 1: Twee rode tulpen

1. Lees de herinneringen voor die Tonke opschreef in het boek *Als de sterren zingen* op bladzijde 19-21.
2. Waar haalt Tonke Dragt inspiratie vandaan voor het verzinnen van verhalen? Soms zijn dat gebeurtenissen uit haar eigen leven.

Bespreek dat voor Tonke de tuin van haar huis in Den Haag ook een inspiratiebron vormde voor verhalen. Lees het verhaal *Twee rode tulpen* op blz. 11 voor of geef het boek door in de klas en laat telkens een andere leerling een fragment voorlezen.

Bespreek:

- Waar gaat dit verhaal over?
- Is dit verhaal echt gebeurd?
- Welke delen van het verhaal herken je uit de herinneringen die we eerder hebben gelezen?

Tip: Tonke Dragt was oorspronkelijk 'tekenjuf' – de illustraties zijn vaak haar inspiratie om tot een verhaal te komen. Bekijk de illustraties.

3. Associatie-oefening

De leerlingen nemen een plek in gedachten; dit kan hun eigen tuin zijn, de tuin van hun oma of buurman, het parkje om de hoek, hun balkon. Het maakt niet uit waar, als het maar een duidelijke plek is.

Geef ze een velletje papier en laat ze in steekwoorden antwoord geven op onderstaande vragen (laat ze niet te lang nadenken, als ze het even niet weten, slaan ze de vraag over):

- Welke kleuren zie je?
- Hoe voelt het wat je ziet?
- Hoe ruikt het?
- Schrijf een paar dingen op die je ziet.

Vervolgens maken ze een korte tekst, waarbij ze bovenstaande associaties gebruiken. Het mogen korte zinnen zijn, zonder interpunctie en hoofdletters. De associaties helpen de leerlingen om hun fantasie op gang te brengen. Ze hoeven niet alle antwoorden te gebruiken en ze mogen ook nieuwe dingen verzinnen. Alles is goed. Ze schrijven een paar regels tot maximaal een half A4-tje. Laat, als iedereen klaar is, een paar leerlingen hun tekst voorlezen.

Tip: De leerlingen kunnen ook al een eerste illustratie maken als inspiratie voor hun verhaal.

4. Het verhaal

Aan de hand van de associatie-tekst schrijven de leerlingen een kort fantasieverhaal. Minimaal één, maximaal twee A4-tjes. Zie ook de tips in het kader onderaan.

Keuze 2: De doos van Ibrahim

Lees het verhaal *De doos van Ibrahim* voor (blz. 37). Vertel dat Tonke Dragt dit verhaal al in 1955 schreef, maar dat het nooit werd gepubliceerd, tot de bundel *Als de sterren zingen* in 2018 verscheen. Vertel dat het haar bedoeling was om van dit verhaal een raamvertelling te maken (zie haar toelichting op blz. 43). Een raamvertelling is een centraal verhaal van waaruit allerlei andere verhalen ontstaan. Tonke had zelf namelijk het boek *Duizend-en-een-nacht* gelezen.

1. Associatieoefening
Zet een doos voor de klas. Vertel dat het jullie verhalendoos wordt. Geef de leerlingen de opdracht een voorwerp te verzinnen of van huis mee te nemen, dat mooi is voor een verhaal. Denk aan het versje:

Ibrahim van Bagdad
heeft van alles in een doos:
gekke beestjes,
flessen met geestjes
en een rode roos.

2. Om de fantasie van de leerlingen op gang te brengen, gaan ze eerst associëren over hun voorwerp. Leg uit dat het voor onderstaande opdracht belangrijk is om niet te lang na te denken, het eerste op te schrijven of te tekenen dat in ze opkomt en er geen goed of fout is.

Laat de leerlingen in stilte hun voorwerp onderzoeken. Laat ze vervolgens in steekwoorden antwoord geven op de volgende vragen:

- Wat zie je, wat voor kleur, welke vorm?
- Waar lijkt het op?
- Waar moet je aan denken als je het ziet?
- Vraag of ze hun ogen willen sluiten om te voelen hoe het voorwerp voelt. Hoe voelt de structuur (zacht/hard/warm/koud)? Welke vorm heeft het voorwerp (rond/hoekig/klein)?
- Hoe ruikt het voorwerp (muf/fris)? Waar moet je aan denken als je eraan ruikt?

3. Het verhaal
Het basisverhaal speelt zich af in Bagdad. Het is wellicht leuk om aan te sluiten bij de sfeer uit het verhaal van Tonke Dragt. Denk aan:

- Er kan uit je voorwerp een geest (een djinn) komen, zoals uit de koffer van Ibrahim, of uit een olielamp (of fles) zoals in het verhaal van Aladin.
- Het verhaal kan gaan over iets waardeloos dat voor iets heel kostbaars wordt aangezien, zoals de knikker van Ibrahim.
- Of over een vogel met regenboogveren, zoals de vogel Roc waar Ibrahim over vertelde (en die ook in de Efteling staat – denk ook aan de Fata Morgana daar).
- Of over een tovenaar die mensen in steen verandert als hij boos wordt...

Tip: De leerlingen kunnen ook al een eerste illustratie maken als inspiratie voor hun verhaal.

Laat de leerlingen hun eigen verhaal bedenken aan de hand van de associaties die ze hebben opgeschreven en de vijf W-vragen: wie, wat, waar, wanneer en waarom. Zie ook de tips in het kader hieronder.

Keuze 3: Illustraties

Laat leerlingen die dat willen, een illustratie bij hun eigen of andermans verhaal maken, zoals Tonke Dragt dat deed. Bekijk de illustraties uit het boek.

Tonke Dragt gebruikte verschillende technieken, zoals collage (blz. 30), of tekende met wasco op zwart papier (blz. 38). Laat de leerlingen een keuze maken voor een techniek, passend bij het verhaal (op A4-formaat).

Tips voor het schrijven van een verhaal

1. Zorg voor een goed begin en een duidelijk einde.
2. Wie zijn de hoofdpersonen, vanuit wie wordt het verhaal verteld?
3. Wat is de ontwikkeling? Denk aan een uitdaging, spannende wending etc. Het zogeheten plot.